

Маріупольський
університет

**«Сучасний розвиток
державотворення та правотворення
в Україні: проблеми теорії та
практики»**

**Збірник матеріалів
XIII Міжнародної науково-практичної конференції**

16 травня 2025

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

СУЧАСНИЙ РОЗВИТОК ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ТА ПРАВОТВОРЕННЯ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ

Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції

16 травня 2025 року

За загальною редакцією доктора політичних наук,

професора М.В. Трофименка

Київ
МДУ
2025

Організаційний комітет:

Голова	Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, доктор політичних— наук, професор;
Заступник голови	Юлія ДЕМИДОВА, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ, кандидат педагогічних наук, доцент;
Члени оргкомітету:	Вікторія ГРИГОР'ЄВА, завідувач кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Світлана КАЛІНІНА, декан економіко-правового факультету, доктор економічних наук, професор; Марія ПОЖИДАЄВА, професор кафедри права, доктор юридичних наук, доцент; Юлія КАМАРДІНА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Анна ПОЛІТОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент; Юлія КОВЕЙНО, доцент кафедри права, доктор філософії; Галина ТИХОМИРОВА, доцент кафедри права, кандидат юридичних наук, доцент Žaneta Simanavičienė, prof. Mykolas Romeris University

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою економіко-правового факультету Маріупольського державного університету (протокол № 11 від 27.05.2025).

- С 91 Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики : зб. матеріалів XIII Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 16 трав. 2025 р. / за заг. ред. М.В. Трофименка. – Київ: МДУ, 2025. – 421 с.

Збірник містить матеріали XIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики», яка відбулася 16 травня 2025 року в Маріупольському державному університеті. Посвідчення №285 про реєстрацію проведення заходу від 3 березня 2025 р. в ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ)). У матеріалах висвітлені актуальні проблеми теорії та практики сучасного державотворення та правотворення в Україні за напрямками: міжнародне право: виклики та перспективи; права людини крізь призму сучасних викликів і загроз; Україна на шляху повоєнного відновлення: правовий аспект; кримінальна юстиція під час війни та у повоєнний період; кліматична справедливість: право, політика та безпека. Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії та практики сучасного розвитку державотворення та правотворення в Україні. Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

3. Мотивованість (обґрунтованість) судового рішення як одна з основних вимог до якості судового рішення (правосуддя), Національна школа суддів України, відділ підготовки суддів, Онлайн-семінар-практикум для помічників суддів місцевих загальних та апеляційних судів, Верховного Суду, Вищого антикорупційного суду «Стандарти написання судового рішення у кримінальній справі» 6 червня 2023 року, https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_motive.pdf

4. Рабінович П.О., Дудаш Т.І. Правова аргументація: терміно-поняттєвий інструментарій дослідження *Вісник Національної академії правових наук України* № 2 (85) 2016. С. 8-20

5. Склярєнко І., Соболю Є. Належне мотивування судового рішення у судовій справі як гарантія його правосудності. Актуальні проблеми правознавства. 2 (34)/2023 DOI:10.35774/app2022.02.206 <http://app.wunu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/2-2023.pdf>

6. Черкез Д.Л. Вмотивованість судового рішення у господарському судочинстві. Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Донецький державний університет внутрішніх справ, Кропивницький, 2023. 277 с. <https://dnuvs.ukr.education/wp-content/uploads/2023/10/dysertacziya-cherkez-d.l.pdf>

Деревянко Б.В.,

провідний науковий співробітник
Державної установи «Інститут
економіко-правових досліджень імені
В.К. Мамутова НАН України», д.ю.н.,
професор,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>

ПРО ПОВЕРНЕННЯ НОРМОПРОЄКТУВАННЯ НА НАПРЯМОК ПІДТРИМКИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ І НАУКИ

Ключові слова: нормопроекткування, заклади вищої освіти, науково-дослідні інститути, приватизація, реорганізація, Державний бюджет.

Об'єктивні процеси, які відбуваються у сфері освіти і подекуди у сфері науки в усьому світі, вказують на потребу укрупнення закладів освіти, особливо закладів вищої освіти (ЗВО), у великі освітньо-наукові комплекси. Такі комплекси можуть значно заощаджувати кошти на зниженні управлінських витрат та інших умовно постійних витрат за економічною класифікацією. Крім цього, у них об'єктивно буде більше можливостей для організації проведення наукових досліджень, а також для виживання в умовах демографічної кризи, війни і зниження попиту на освіту. На проблеми української вищої освіти нами вказувалося ще у довоєнному 2010 році. Уже тоді багато українських ЗВО не досягали стандартів університетської освіти, не виконували власних планів із набору абітурієнтів, не отримували державних замовлень; ЗВО були представлені у непропорційно завищеній у порівнянні із потребами кількості [1, с. 287]. Сьогодні через російську агресію проти України демографічна криза поглибилася, і процеси реорганізації ЗВО отримали прискорення. Держава намагається знайти кошти, потрібні для посилення оборони і забезпечення функціонування різноманітних сфер, галузей та інститутів, зокрема і сфери державної та комунальної освіти. Процеси нормопроекткування спрямовані на подальшу приватизацію об'єктів державної і комунальної власності та підвищення ставок окремих податків. Можливо через названі та інші причини на початку травня 2025 року було розроблено і спрямовано на обговорення до дев'яти міністерств, СБУ, Національної академії наук України, чотирьох галузевих академій наук, Національної академії мистецтв України, Фонду державного майна України і Державної Казначейської служби України проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку спрямування коштів від

приватизації будівель та споруд державних закладів вищої освіти та наукових установ, що реорганізуються або реорганізовані шляхом злиття або приєднання, на розвиток матеріально-технічної бази державних закладів вищої освіти та інфраструктури наукової і науково-технічної діяльності державних наукових установ» (Порядку).

Виходячи навіть тільки із назви проєкту цього нормативно-правового акту (Порядку), стає зрозумілим, що переважна увага у ньому приділена спрямуванню коштів від приватизації будівель та споруд державних ЗВО та наукових установ, що реорганізуються або реорганізовані шляхом злиття або приєднання. При цьому майже повністю ігноруються питання стосовно самих способів приватизації, її організації, проведення та отримання цих коштів. А це, на нашу думку, є найважливішим.

Тобто сучасне нормопроектування у сфері освіти та науки спрямоване на укрупнення суб'єктів у цих сферах. Та під час процесів реорганізації частина нерухомого майна втрачається через приватизацію.

Сьогодні є окремі підстави вважати, що через різні економічні та військові фактори, геополітичну ситуацію у світі та ін. агресивна війна російської федерації проти України може уже навіть протягом одного року завершитися на користь України з відновленням територіальної цілісності внаслідок розпаду російської федерації. У такому випадку інтерес до українських закладів вищої освіти і наукових установ зростає з боку громадян так званої «СНД», країн Азії, Африки, Південної і Центральної Америки, і навіть країн - членів ЄС. Можливість ефективно протистояти значно більшому кількісно ворогу підтверджує ефективність української освіти і науки. Отримані знання і навички дозволяють українцям креативно підходити до подолання проблем відсутності коштовного озброєння та грошей для його придбання. Українські науково-дослідні інститути (НДІ) розробляють нові види і системи озброєнь, застосовують на свою користь штучний інтелект і комп'ютерні технології, український промисловий бізнес від малого і середнього до великого швидко реалізовує на практиці напрацювання

української науки. Вступ іноземних студентів до українських ЗВО та приїзд іноземних вчених до українських НДІ за знаннями і досвідом стримується лише воєнними діями. Після їх завершення українським ЗВО та НДІ будуть потрібні будівлі і споруди. Та до того часу певна кількість таких будівель і споруд державних ЗВО та НДІ уже не буде належати ані їм, ані їх правонаступникам внаслідок процесів злиття чи приєднання. У цьому випадку важливим для їх правонаступників буде отримання взамін будівель та споруд реальних коштів, не менших за їх ринкову вартість.

Викладене спонукає пропонувати доповнити пункт 7 названого вище Порядку із змістом «7. Приватизація майна відбувається у визначеному законодавством порядку» додаванням наступного тексту: «Торги мають оголошуватися не раніше ніж за три місяці до їх проведення, мають проводитися відкрито і публічно, зокрема із застосуванням механізмів цифровізації. Торгам має передувати визначення мінімальної вартості будинку чи споруди, які плануються до приватизації, не менш як трьома незалежними експертами оціночної діяльності як середнього арифметичного від наданої ними оцінки. Мінімальна вартість об'єкта приватизації має затверджуватися Комісією. Забороняється приватизація будинку чи споруди державного закладу вищої освіти чи наукової установи, що реорганізуються або реорганізовані шляхом злиття або приєднання, у випадку недосягнення під час відкритих торгів мінімальної вартості об'єкта приватизації; забороняється надходження до спеціального фонду Державного бюджету України, відповідного закладу (установи), майно яких було приватизовано, повної вартості об'єкта приватизації чи її частини у вигляді товарів, робіт, послуг, цінних паперів, корпоративних прав, прав інтелектуальної власності тощо. Надходження до спеціального фонду Державного бюджету України мають здійснюватися у грошовій формі у національній валюті України».

Перекладаючи викладене вище загальнодоступною мовою, слід вказати на потребу підвищення ролі української освіти та науки у виконанні завдань повоєнного відновлення держави. Повоєнна ситуація у сфері освіти та науки

України буде схожа із ситуацією у США у кінці 1950-х – початку 1960-х років, коли керівництво США визнало окремі перемоги СРСР в освоєнні космосу і поставило за мету досягти безумовного лідерства. І вихід було знайдено через прийняття у 1958 році Закону «Про освіту в цілях національної оборони», у 1963 році законів «Про професійну освіту» і «Про розвиток вищої освіти», у 1965 році – Закону «Про початкову та середню освіту» [2, с. 228; 3, с. 337]. Цими законами крім підвищення вимог до освіти запроваджувалися заходи потужної фінансової підтримки закладів освіти, що за кілька десятиріч вивело на значні результати у науці й економіці і забезпечило США багаторічне лідерство. А отже, і в Україні повоєнне відновлення має спиратися на результати роботи ЗВО та НДІ. І сьогоднішня вимушена втрата окремими із них частини своїх будівель і споруд має бути компенсована у грошовій формі за ринковою вартістю. Відповідно, ці кошти мають використовуватися за напрямками, пропонованими у названому на початку доповіді Порядку.

Список використаних джерел:

1. Деревянко Б.В. Забезпечення прав власників майна приватних ВНЗ при їх реорганізації. *Форум права*. 2010. № 4. С. 286–291. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/6629>
2. Курко М.Н. Роль вищої освіти в умовах становлення правової держави. *Форум права*. 2010. № 2. С. 224–230. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-2/10kmncpd.pdf>
3. Деревянко Б.В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.04. Деревянко Богдан Володимирович. Донецьк, 2014. 504 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/6671>

Дутковський А.Ю.,
аспірант I курсу,
спеціальність 081 «Право»
Львівський національний університет імені
Івана Франка
<https://orcid.org/0009-0001-3107-6644>